

Matti Vesa Volanen

Mitä on tehtävä?

- Demokraattisia rakenneuudistuksia

Kirjoituksia Kansan Uutisissa vuosina 1998-2015

Mitä on tehtävä?

Demokraattisia rakenneuudistuksia!

Mitä on tehtävä?

Demokraattisia rakenneuudistuksia!

Kirjoituksia Kansan Uutisissa
vuosina 1998-2015

2. laajennettu painos

Matti Vesa Volanen

2015

Copyright © 2015 by Matti Vesa Volanen
2. laajennettu painos: 2015

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi
Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa
ISBN: 978-952-330-007-1

<http://blogit.kansanuutiset.fi/volanen-vasemmalta/>

Sisältö

Saatteeksi	viii
------------------	------

Punaista ja vihreää

Kolmannen vasemmiston aatepuuroa	10
Euroopan kansanrintama luonnon, työn, huolenpidon, demokratian ja rauhan puolesta	27
Vapaa työ, taloudellinen demokratia, vihreä tuotanto – vasemmistopolitiikan pitkä kaari	34
Uusi työ ratkaisee ekologisen kriisin	38
Demokraattisia rakenneuudistuksia – NYT!	47
Miksi punaiset ovat vihreämpiä kuin vihreät?	56
Punainen ja vihreä työväenliikkeen voima ja voimattomuus...	60
Kultarannan kultainen häkki	66

Sinistä ja valkoista

Vasemmisto ja turvallisuuspoliittinen realismi	70
Vapaakauppa rauhan rikkojana	75

Vasemmiston ei pidä kannattaa sotilasliittoja	84
Perusteetonta vähättelyä	86
Turvallisuuspoliittisen typeryyden maksun aika tulikin heti..	88
Paraatiovii auki Pietariin?	90
Onko isäntämaasopimus valtiosopimuksen vastainen?	92
On ETYK II aika!.....	94

Vaaleaa ja tummempaa - punaista

Seitsemän käännettä vasempaan	97
Teemoja eduskuntavaalikamppailuun.....	99
Miksi voitimme vaalit mutta hävisimme vaaleissa?	101
Koulutuspolitiikan pitkästä linjasta.....	105
Perusopisto kaikille	107
Kansalainen, työläinen, yrittäjä vai tuottaja - kysymys yleissivistyksestä	109
Suuri puhallus vai juuriin menevä uudistus?	114
Täysivaltainen kansalaisuus ulotettava myös työpaikoille	118
Sosiaalinen palkka ja perustulo.....	121
Työttömyys on teollisen yhteiskunnan jäänne.....	127
2010-luvun yhteiskuntapolitiikka	130
Talouden ajasta ja ajan poliittisesta taloudesta.....	135
Avointa ja julkeaa rakenteellista korruptiota	140
Kohti ihmiskunnan taloudenpitoa	142
Arvoista, asioista ja vähän aatteistakin.....	148
Talous, kansa ja demokratia	154

Mikä väli omistamiselle kuuluu?.....	160
Hyvän elämän valheellisuus ja rumuus	166
Tiivistyksiä ja selityksiä:	
Vihapuhe, monikulttuurisuus, taistelu	172
SAK ampuu jälleen omaan jalkaansa	179
Mitä on tehtävä?	182
“Alas tulopolitiikka, alas luokkasopu!”	189
Työn vapauttamisesta.....	195

Saatteeksi

Olen täydentänyt vuonna 2012 ilmestynyttä ”Mitä on tehtävä” -kirjaani Kansan Uutisten Viikkolehdessä ja blogissa julkaisemillani artikkeleilla ja puheenvuoroilla aina vuoden 2015 elokuuhun saakka. Viimeisenä on artikkeli, jonka olen julkaissut *Marxin Pääoman ajankohtaisuudesta* –kirjassa (2015).

Olen ryhmitellyt tekstejä aiheen mukaisesti ja lyhentänyt niitä jossain määrin. Kukin teksti muodostaa kuitenkin kokonaisuuden ja toistoa siten on vieläkin jäljellä.

Jyväskylässä 8. syyskuuta 2015

Matti Vesa Volanen

Punaista ja vihreää

Kolmannen vasemmiston aatepuuroa

Demarien aatekeskustelun innoittamana **Kalevi Suomela** kertoi viime Viikolehdessä (05.07.2014) muistumia ”kolmas vasemmisto” – ajatuksen synnystä ja sen keskeisistä linjauksista Vasemmistoliiton synnyn aikoina 1990 –luvun puolivälissä.

Suomessa kolmas vasemmisto -idean oppi-isänä oli ja on vieläkin **Jan Otto Andersson**. Hän nojaa kirjoituksissaan eriyisesti Anthony Giddensin ja Amarthan Sen’in ajatuksiin, myös moniin muihin. Taloudellisessa ajattelussaan hän tukeutuu heterodoksisiin ja evolutaristisiin taloustutkijoihin, mutta hän viittaa myös radikaalidemokraattiseen uusmarxilaiseen Budapestin koulukuntaan, joka ehdottaa yksityisomaisuuden hävittämistä ja korostaa itsehallinnollisia toimintamalleja.

Jan Oton ajatus on, että porvaristo suhteessa aristokraatteihin oli ensimmäinen, ja proletaarit suhteessa porvareihin toinen vasemmisto. Kulttuuriliberaali, demokraattinen, puna-vihreä vasemmisto suhteessa taloudelliseen liberalismiin ja finanssi- porvaristoon olisi kolmas vasemmisto. Se kirjoittaa lippuunsa: ”todellinen vapaus kaikille”, ”demokraattiset yhteisöt”, ”kestävä kehitys” (Andersson 1996).

En tunnista Kalevi Suomelan muisteloista enää lainkaan Jan Otto Anderssonin analyysia. Suomelan mukaan kolmas va-

semmisto ”hyväksyy talouden perustaksi markkinatalouden; myös siihen oleellisesti kuuluvan tuotantovälineiden yksityisomistuksen” Silti ”kolmas vasemmisto haluaa irti kapitalistisesta yhteiskunnasta”. Mutta ”sen ei tarvitse tarkoittaa kapitalistisen yritystoiminnan kieltämistä”. Ota tuosta selvää.

Asettakaamme kysymys vakavammin, Jan Otto Andersson analyysin pohjalta: ovatko kolmannen vasemmiston lippuun 1990 –luvulla kirjoitetut otsikot luoneet uutta pohjaa vasemmistolaiselle politiikalle Suomessa? Minusta ei.

Vasemmistolainen politiikka on ollut – jalkapallovertausta nyt käyttääkseni – puolustuskeskeistä ilman vastustajan haastamista puhumattakaan poliittisesta hyökkämisestä. Vaikka tulos on ollut vähintäänkin 7MM€ – 0,3MM€ vastapuolelle, olemme rawsilaisen retoriikan mukaisesti ”onnistuneet parantamaan kaikkein heikompien asemaa”.

Tarkoittaako ”todellinen vapaus kaikille” käytännön politiikassa vain kulttuurista liberalismia, kaikki käy politiikkaa, siis edistyksen samaistamista kulttuuriliberalismiin? Mitä tarkoittaa ”demokraattiset yhteisöt”, kun Vasemmistoliitto oli valmis jopa kuntien pakkoliitoksiin? Onko ”kestävä kehitys” vasemmistolle vain utuinen Sointula Impivaaran rinteellä?

Mitä siis puuttuu Jan Oton analyysistä? Se on kyllä luonut uutta itseymmärrystä historian kulusta, mutta se on samalla vienyt vasemmiston mukaan giddeniläiseen sievistelyyn: post-fordinen, jälkitraditionaalinen kulttuurisesti liberaali, ”vapaa” yhteiskunta lupaa ”todellista vapautta kaikille”. Demokratia on henkilökohtaisen lähiyhteisön kysymys, jolle yhteiskunnallinen demokratia on vierasta; kestävässä kehityksessä on ensisijaisesti kysymys henkilökohtaisista moraalisisista valinnoista. Kaikki mikä liittyy työhön ja tuotantoon on jossakin tuolla sivussa ja syrjässä.

Ajatus on siis, että kulttuurinen liberalismi ja taloudellinen liberalismi eivät olisi millään tavalla toisiinsa kytkeytyneitä, että voisimme hylätä molemmat, valita joko-tai *tai* sekä-että, tyyliin Kokoomus kyllä-kyllä, Keskusta ei-kyllä, Demarit ??-??, Vasemmistoliitto kyllä-ei, Perussuomalaiset ei-ei.

Kun **Alexander Stubb** ajaa kulttuurista liberalismia hän tekee sen vain yhdestä syystä: taloudellisen liberalismien edistäminen edellyttää kulttuurisen liberalismien ohjelman viemistä viimeiseen tappiin: taloudellisia suhteita ei saa rajoittaa mikään luonnollinen, traditionaalinen tai kulttuurinen suhde, vaan ainoa side, joka tarvitaan, on *cash-nexus*, käteismaksusuhde. Shoppailu sinänsä – ei siis edes se mitä ostetaan – on taloudellisen liberalismien viimekätinen kulttuurinen saavutus ja tulos.

Kalevi Suomela näyttää kokevan perusteltua kauhua ja vastenmielisyyttä vasemmiston historiallisten kokemusten edessä. Hänen käsityksensä mukaan noilta kauhuilta meidät pelastaa vain markkinat, tuotantovälineiden yksityisomistus ja edustuksellinen demokratia. Onko näin?

Käykäämme aluksi läpi muutama fundamentti.

Kommunismien demystifointi

Kommunismi ei ole jotain, joka odottaa jossain kaukana tulevaisuudessa. Sanan “common/ commun” (= kaikkien jakama) takana on ajatus luonnonvarojen, ruuan ja veden yhteisöllisestä jakamisesta. Kommunismissa on siis kysymys yhteiskunnan peruslähtökohdasta: kuinka ratkaista yksilön ja yhteisön välinen suhde kun luonnonvarojen on rajallisesti.

Se on kysymys, joka on ratkaistava kaikissa yhteisöissä ja kaikkina aikoina. Kysymyksessä on kaksi puolta: 1) miten olemme järjestäneet aineistenvaihdon luonnon kanssa (käsi-

työkaluin, konein, konejärjestelmin, tuotantojärjestelmin, ekosysteemein), 2) kuinka olemme järjestäneet keskinäiset suhteemme kun tuotamme ja kun jaamme työmme tulokset.

Marx näkee tämän kysymyksen historiallisena, yhteiskunnallistuvan ihmisen ja ihmistyvän yhteiskunnan yhteismitallisuuden rakentamisena: on kehitettävä yhteisöjä, joissa “jokaisen yksilön vapaa kehitys on kaikkien vapaan kehityksen ehto”.

Tätänykyä, kapitalismi on erityisen huono ratkaisu inhimillisen yhteisöllisyyden, siis kommunismin ongelmaan. Miksi? Finanssikapitalismilla ja sen edusmiehillä, finanssiporvaristolla, ei ole enää mitään reaalista – siis tuotannollista – suhdetta luontoon, traditioon tai kulttuuriin. Rahan tuottaminen rahalla on irrottautunut omista edellytyksistään, elämän ja kulttuurin uusintamisen ehdoista.

Raha on tätänyä pääosin yksityisen pankkien tyhjästä nyhjästyä velkaa. Tämä raha – velka – viittaa itseensä ja kirjaa yhteiskunnallisen (velka)suhteen. Velkasuhteen ytimenä on, että – kun haluamme olla luotettavia kansalaisia tai kansakuntia – sidomme tulevat työmme ja hankkeemme yhä laajemmin ja yhä pitemmäksi aikaa pankkien luottamuskansoitus- ja korkojen ja koron korkojen maksamiseen.

Kun velasta maksetaan korkoa ja koron korkoa, niin kokonaisvelan – rahan – määrä kasvaa eksponentiaalisesti. Varallisuuden uusjako tapahtuu korkojen maksajien suuren enemmistön ja koron kerääjien pienen vähemmistön välillä.

Kun aikakautemme suurin ja keskeisin ongelma ja haaste on juuri kysymys luonnonvaroista ja siten tosiasiallisesta, reaalisesta suhteestamme luontoon ja toisiimme, ei taloudellinen systeemi, jonka perustana on luonnon- ja kulttuurisidosten murtaminen ja toisen poissulkeminen, voi ratkaista kommunismin asettamaa tehtävää aikakauteen käypällä tavalla.

Sosialismin deauktorisointi

Sosialistisesta taloudesta on ainakin kaksi eri perusajatusta: sosialismi tavara- tai hyödyketuotantojärjestelmänä.

Ajatus sosialismista tavaratuotantojärjestelmänä korostaa tuottavuutta keskeinenä tuloksellisuusmittarina. Se hyödyntää markkinamekanismia tuotantosuunnittelun apuna, tukeutuu suoritusperiaatteeseen ja uskoo arvolain toimintaan.

Sosialismi hyödyketuotantojärjestelmänä kieltää pääomamarkkinat. Markkinoiden sijasta se perustuu suunnitelmatalouteen ja käyttää osuusjakoa rahan sijasta. Valtio nähdään proletariaatin diktatuurina, tuotannon organisointi ja tulosten jakaminen poliittisena prosessina.

Molemmissa talouden perustana on työnarvoteoria ja siten työajan mittaus. Jakoperiaatteena on ”jokaiselle suorituksensa mukaan”. Yhteiskunnallisesti välttämätön työaika toimii kaiken yhteensitovana luonnonlakina. Mahdollisuutta purkaa tai ylittää tavaramuotoista tuotantoa ei ole. Ja mikä iroonista ja traagista: sosialistinen työntekijä ei omista edes omaa tavaramuotoista työvoimaansa kuten hänen kapitalistisen talouden työtoverinsa.

Kapitalismin depotentisoituminen

Vasemmisto on kuvannut kapitalismin perusluonnetta joko luokka- tai tavaratuotantoyhteiskuntana.

Luokkayhteiskunta-analyysi asettaa työn ja pääoman intressit vastakkain: kysymys on siitä kuka jakaa ja kuinka työvoiman oman arvon ja työvoiman tuottaman arvon välisen eron, siis lisärvon. Poliittinen toiminta keskittyy intressikamppailuun kansantulon uusjaosta julkisen vallan toimesta. Tavoit-

teena valtiovallan valtaaminen ja poliittinen interventio valtion kautta.

Kapitalismin analysointi tavaratuotantoyhteiskuntana näkee tavarantoiminnan yhteiskunnallisena oliona, ei siis vain silmää kiehtovana paljaana esineenä.

Kapitalistinen tuotantotapa ilmenee – kuten erinomaisen hyvin kokemuksestamme tiedämme – “valtavana tavarapaljoutena” (*Marx*), ehkäpä paljon suurempana paljoutena kuin mitä Marx osasi edes hurjimmissakaan kuvitelmissaan ennakoita.

Tavarantoiminnan yhteiskunnalliseen muotoon kätkeytyykin yksi kapitalismin ytimistä: Tavarantoiminnan kääntöpuolena ja oikeudellisena muotona toimii yksityisomistus. Omaisuus on aina jotakin yksityistä, privaattia (=irroitettua), oikeudellista kolmannen poissulkemista tavarantoiminnan hallinnasta. Yhteisomaisuus ei ole yksityisen omaisuuden vastakohta, se on vain kollektiivisesti omistettua yksityisomaisuutta.

Tavaraan, sen vikkälään yhteiskunnalliseen liikkeeseen ja sen jatkuviin muodonmuutoksiin liittyvä kolmannen poissulkemisen logiikka on läpikäyvä ja perustavanlaatuinen dynamiikka kapitalismissa. “Yksittäinen tavara on sosiaalinen mikromuoto, jossa yhteiskunnallinen makromuoto ilmenee ja päinvastoin” (Meretz 2013).

Tavarantoiminnan yhteiskunnallisessa solumuodossa (*Keimform*) on kuitenkin tapahtunut kapitalismin kannalta pahanlaatuinen repeämä ja uuden solumuodon metamorfoosi on jo alkanut.

Reaalitalouden piirissä jako tuottajiin ja kuluttajiin on uudelleenkoostunut yhä pitemmälle moninaisiksi yhteisöllisiksi toimijoiksi (*generalised actors*) ja heidän keskinäisiksi palveluperustaisiksi tuotannon ekosysteemeiksi, joissa sosiaaliset ja taloudelliset toimijat integroivat monien eri osapuolien tuotannollisia resursseja.

Palvelujärjestelmä on yhteistuotantokoostuma ihmisistä, teknologiasta, jaetusta tiedosta ja arvolupauksista, jotka kytkevät yhteen sisäisiä ja ulkoisia palvelujärjestelmiä. Resurssit liittyvät oikeudellisiin, omistuksellisiin, fyysisiin ja sosiaalisesti muodostettuihin kohteisiin. Käynnissä huima ja kiivas kamppailu yhteisöllisesti tuotettujen arvojen käyttö-oikeuksista ja -lisensseistä.

Saman aikaisesti monella ja yhä useammalla tuotannon alalla tuottavuuden optimitasoksi on määrittymässä tilanne, jossa palvelusten/tavaroiden (kiinteiden kustannusten maksun jälkeen) marginaalikustannukset ovat lähes nolla. Mitä tämä tarkoittaa?

Digitaalisen kirjan digikopio ei maksa lähes mitään. Se tiedetään, mutta voisiko myös jonkin tosi esineen uuden kappaleen tuottaminen olla myös lähes ilmaista? Kyllä vain! Miten?

Siihen tarvitaan 1) kommunikaatioverkko, 2) voimaverkko 3) logistinen verkko. Ne ovat kaikki jo olemassa ja ne tulevat yhdistymään kokonaisuudeksi. Silloin voimme kommunikaatioverkosta ladata tarvitsemamme esineen designin ilmaiseksi, hajautetusta voimaverkosta aurinko – tai tuulienergiasta ilmaiseksi käyttövoiman 3d -printtiimme, jossa voimme käyttää raaka-aineena omaa muovijätettämme. *Voila!* Mutta palatkaamme itse asiaan.

Uudelleenjäsentymisiä

Tavaran yhteiskunnallisessa solumuodossa (*Keimform*) on tapahtunut kapitalismin kannalta pahanlaatuisia repeämiä ja uuden solumuodon metamorfoosi on jo alkanut. Kaksi solumuodon perustavanlaatuisista jakoa – *tuottaja vs. kuluttaja, palkkatyö vs. vapaatyö* - on jäsentymässä uudelleen.

Yrityksen toimitusjohtajan työlista näyttää tätänykyä seuraavalta:

Kirjaan on koottu Matti Vesa Volasen puheenvuoroja, artikkeleita ja blogikirjoituksia Kansan Uutisissa vuosilta 1998-2015.

Kirjoitukset hahmottavat vasemmiston politiikkaa Suomessa ja Euroopassa niin aatteelliselta kuin käytännölliseltäkin kannalta.

Mukana on myös artikkeli "Työn vapauttamisesta" vuodelta 2015.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi